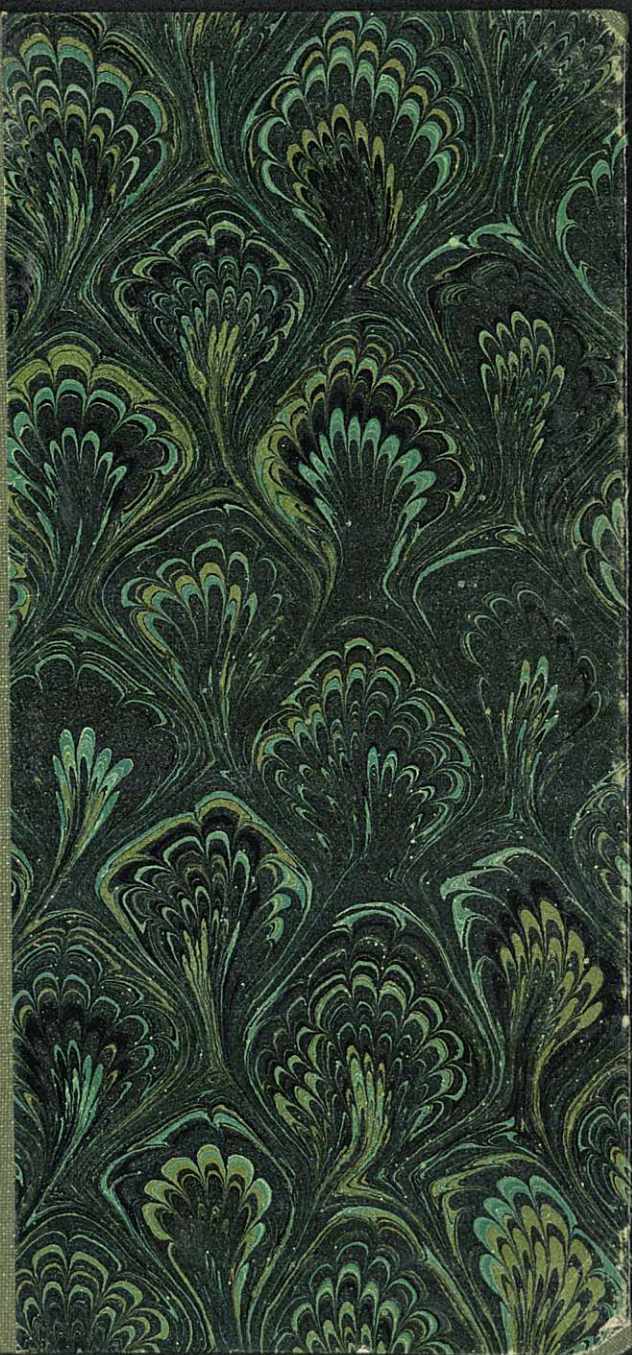

M. Asp. Tablåer

H. B.

UNIV. BIBLIOTH.
* 1910 *
HELSINGFORS.

Tablåer med deklamation

för

Ungdomsteatern

av

M. ASP

—*—

De fåvitska önskningarna på julaftonen
Kain och Abel • Herkules vid skiljevägen • Romulus och Remus
Väinämöinens och Joukahainens tävlingsstrid
Pater Lukas • Robinsons ö

TABLÅER MED DEKLAMATION

FÖR

UNGDOMSTEATERN

AV

M. ASP

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

TABLAER MED DEKLAMATION

UNGDOMSTRETTEN

M. ASP

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1909

FÖRETAL.

Föreliggande lilla bok är avsedd att tillgodose ett av alla ungdomens vänner och ledare känt behov av svenska originalstycken för sceniska framställningar. Bristen på sådana har länge varit överklagad av dem, som anse att ungdomens lust för dramatiskt uppträdande, där de i sin livliga fantasi kunna försätta sig över och utom sitt eget alldagliga, är ej blott ett oskyldigt nöje utan även mångsidigt uppfostrande. Huru ändamålslösa äro ej de förr så mycket uppförda stumma tablåerna, där ridån går upp för ett ögonblick och framvisar i en liten glimt en tavla, som mången gång medfört både kostnad och möda, för ingen del motsvarande det flyktiga intrycket de bereda. De kallades visserligen »vivants», men det var just vad de icke voro. Varför icke låta personerna tala och röra sig? Vilken god övning i att uppträda ledigt, frimodigt och vackert! Vårt folk är lyriskt anlagt. Särskilt ungdomen älskar rytm och rim och insuper i denna form gärna, vad de annars icke skulle smälta. I en klass eller förening finnas alltid åtskilliga, som deklamera imponerande väl, om de få följa sin naturliga känsla utan uppskruvad patos. Här framlagda deklamations-tablåer ha blivit utförda i föreningen »Ynglinga-

vännerna» och slagit an ej blott på de unga, utan även på den publik, som besökt våra fester, varför jag hoppas de skola bliva välvilligt emottagna i skolor, klubbar och hem.

Detta första häfte omfattar bilder med motiv ur olika folks sagolitteratur, ett senare — om ett sådant kan utkomma — skall innehålla teaterstycken i obunden stil ur verkliga livet. Även på sådana, möjliga att utföra utan större scenuppsättningar och scenförändringar, råder stor brist om man undantar översättningar och bearbetningar, som ej lämpa sig för svensk ungdom. Även dessa stycken äro uppförda i samma förening.

Stockholm 1909.

M. Asp.

Y. V:s ledare.

Innehåll.

De fåvitska önskningarna på julaftonen	7
Kain och Abel	17
Herkules vid skiljovägen	25
Romulus och Remus	35
Väinämöinens och Joukahainens tävlingsstrid	43
Pater Lukas	53
Robinsons ö	63

DE FÅVITSKA ÖNSKNINGARNA PÅ JULAFTONEN.

SKUGGSPEL.

MOTIV UR BRÖDERNA GRIMMS SAGOSAMLING.

Om skuggspelstablån ges i hemmet, kan man spänna ett stort lakan för en stor dörröppning. I skola eller föreningslokal har man vanligen en skioptikonduk att tillgå. »Gubben» och »gumman» sitta bakom duken och så nära den, som möjligt, för att skuggan skall bli riktig. Bortom dem, i bakgrunden, en skarpt lysande lampa, mellan dem ett litet bordtäcktt av en duk, som går ända till golvet. Mitt på bordet ett stort grötfat, varur båda äta med stora slevar, samt en stor rund brödkaka, som gubben lyfter upp och demonstrerar för gumman och ur vilken han biter ett duktigt stycke. Korven sys av tyg och stoppas med lappar. En tredje person, tomten, får icke rum i skuggans plan, varför han måste klippas ut av papp och av en under bordet gömd person stickas upp och åter dras ned. Vid »premiären» i föreningen »Ynglingavännerna», hade gossarna ej tid att lära sig rollerna fullt utantill, de endast agerade dem, medan andra läste upp dem och det lyckades utmärkt, ty alla trodde, att det var gubben och gumman som pratade, men även därtill fordras inövning. Till kostymering behövs ju ej annat än en tovig peruk och skägg (blår) åt gubben och kofta med bara armar och en rolig mössa eller duk med knut i pannan åt gumman. Korven kan av tredje person kastas på bordet. Detta må vara en vink om hur skuggspel anordnas. Text må ungdomen skriva själv till nytta och nöje för sig och andra. Tas inträdesavgift, kan den måhända rikta närmaste bibliotekskassa, eller annat bildningsändamål.

Gubben och gumman sitta på var sin sida om ett bord och äta gröt.

GUBBEN (*smackar belåten så det hörs. Han äter några tag och nickar åt gumman*).

God och söt är denna gröt,
fat och slev tillräckligt stora.

Så vi suttit, kära mora,
 mången jul vid bordet här
 i vår egen stuga.
 Här oss intet felas plär — — —
 ja, det heter duga,
 Att ha värme, ljus och mat,
 fast man är blott folk på stat.
 (*Slickar skeden*).

GUMMAN.

Ja, du är då alltid nöjd,
 fast vi äga på sin höjd,
 hvad nödvändigt är för livet.
 Att du ej kan önska mer,
 däri jag blott dumhet ser.
 Tänka — se, du ej förmår,
 mer förstånd blev dig ej givet.
 Genom hela livet går
 ständigt du blott som ett får.

GUBBEN.

Nej, det visdom är, min gumma,
 låt oss inte vara dumma,
 och i ständigt misshumör
 önska oss, vad oss ej bör!
 Att i kväll dig höra brumma,
 det min julfrid ledsamt stör.

GUMMAN.

Det mig ständigt dock förtretar,
 hur jag strävar, hur jag stretar,
 att vi ej det bättre få.
 Mest av allt förargar mig,
 att du alltid nöjer dig,
 därför ha vi det som så.

(*Stryker de tomma händerna mot varandra.*)

GUBBEN.

Nå, vad båtar att som du
 alltid knota, alltid klaga,
 alltid önska sju för tu,
 alltid efter drömmar jaga?

Det min grämelse just gör,
att jag städs dig önska hör.
Varför mig min ro beröva?
Vi ha allt vad vi behöva.
Du har sett att brödet vårt
räcker till, fast torrt och hårt.

*(Gubben håller upp en kaka, så att skuggan syns
och biter i den.)*

GUMMAN.

Räcker till? —
Är det inte mer du vill?
Du en drummel är och bliver,
står i vägen, som en bom.
Därför lyckan oss ej giver
annat än vår fattigdom.

GUBBEN.

Hur du ständigt överdriver!
Se, min börs var aldrig tom,
alltid jag ett öre hade
av min flit i gott behåll.
Snart en slant därtill jag lade.
Din är alltid som ett såll,
fast du stretar med din spade,
och med flit uppå din kant
lätt förvärvar mången slant. —
Bär mot lyckan inte groll,
låt i kväll oss vara glada!
Se, din önskekvist ej grönskar
därför, att du ständigt önskar.

GUMMAN.

Du är som en gammal stubbe,
hård och torr som den,
önskar på sin höjd en nubbe
eller två i månaden.
Ifall utan om och men —
säg mig det, min kära gubbe! —
du fick guld och gröna skogar,
du som ständigt gnor och knogar,

steg ej då till himmelshöjd
 dina känslor utav fröjd?
 Sådant kunde väl dock hända,
 om blott lyckans hjul vill vända,
 att sig allt så vackert fogar,
 innan vi sett alltings ända.

(*Retsamt, pekar finger åt honom.*)

Om jag spådde sant, min vän,
 ej du lät dig länge truga,
 förr'n du skulle le och buga
 och begärde mera än.
 Männe icke det kan hända?

GUBBEN.

Kvinna, kvinna! Fåvitskt prat
 kryddar aldrig julemat.
 Denna gröten må väl duga, (*äter*)
 bara man har nog av den.

GUMMAN.

Var nu tyst och låt mig råda!
 Ty jag talegåvan fått,
 den kom aldrig på din lott.
 Jag skall tala för oss båda.
 (*Hon stiger upp och höjer händerna.*)
 Önsketomte, dig vill jag kalla,
 (*besvärjande*)
 tomte, du bland tomtarna alla,
 hör mig, hör mig, hör mina ord!
 Önsketomte, till dig vill jag ropa,
 önsketomte, du, kom till vårt bord!
 Giv oss alla de skatter tillhopa,
 som kunna fås i vår fattiga Nord!
 Önsketomte, hör, jag dig ber —
 sedan jag önskar visst aldrig mer.
 Hux, flux, hör mitt ord,
 knax, flax, vid vårt bord,
 knips, vips, stig ur jord!

(*Hon knackar tre slag i bordet, ett buller hörs, en
 tomte stiger upp. Båda visa förskräckelse.*)

TOMTEN.

Gumma! Varför kallar du mig?
 Onöjd ständigt önskar du dig
 likt och olik, smått och stort.
 Nu jag kommit hit till er båda.
 Ni må varligt varandra råda
 och välja tre önsknings klokt och fort.
 Tre önsknings genast beviljas eder
 i samma stund, som ni önskat dem.
 Ej mera ger jag hur än ni beder.
 Tänk för er noga! Nu går jag hem.
 Tre timmar få ni att er betänka —
 det, men ej mer, kan jag eder skänka.
 Och nu — farväl.

(Sjunker under bordet och försvinner med ett dån.)

GUMMAN *(faller ned på stolen).*

Vad var det? Drömmer jag?

GUBBEN.

Jag tror, jag mig gömmer, jag.

GUMMAN *(tar sig om huvudet).*

Glädjen mig alla sinnen betar —
 Hör, gubbe, önsketomten det var!

GUBBEN.

Ej jag hört sådant i all min tid.

GUMMAN.

Nu vinna vi allt utan slit och strid.
 Tänk att aldrig arbeta mera,
 bara att silver och guld sortera,
 ack, kära gubbe, vad härlig lott!
 Tänk sådan präktig gumma du fått!

(De räcka varandra händerna).

GUBBEN.

Ja, gumma, det där var ju inte illa,
 blott ej alltsammans är bara en villa.
 Men tycker du verkligen, att det är så bra
 att aldrig något arbete ha?

GUMMAN.

Ja visst, nu kunna vi få hela världen,
långt utanför herrgårdens gården.

GUBBEN.

Hela världen, gumma?

Då vi vore dumma,
om vi önskade så mycket.

Nej, det föll mig ej i tycket.

Hela världen —?

Kejsaren har halva stycket,
och den hälften ren är alltför mycket,
den känns honom som en boja.

Kanske tog han hellre denna koja.

Nej, då klokare än så vi vare —

Hela världen, gumma, Gud bevara!

Håll nu bara visligt tand för tunga!

Börja ej din gamla visa sjunga!

Alla grillar från ditt huvud fare!

GUMMAN.

Hästar, vagnar, drängar,

pigor, soffor, sängar,

armband, broscher, pengar,

skogar, fält och ängar,

stora vida marker,

vattenkonst och parker,

kor och får och getter,

bord med många rätter,

tuppar, höns och änder,

alltid fulla händer —

Ja, vad skall man önska?

Trädgårdar, som grönska,

höga, stolta murar,

slott med torn och tinnar,

grant förgyllda burar,

gojor små på pinnar,

fina, dyra kläder,

alltid solskensväder —

Ja, vad skall man önska?

GUBBEN.

Ack, du ständigt onöjd är,
tag nu vara på din tunga,
önska icke så i klunga!
Det oss endast ofärd bär.
Minns att endast tre vi få
att i sin fullbordan gå!
Mistes en, ha vi blott två.
Fåvitskt önska icke, kvinna!
Lätt vi kunna mera tappa,
vida mera än vi vinna.

GUMMAN.

Lugn, lugn bara, kära pappa!
Än vi kunna oss besinna,
trenne timmar vi ju fingo.
Hittills blott minuter gingo.
Låt oss nu vår måltid sluta
innan vi med lyckan pruta.

GUBBEN.

Bed att Herren vår mat välsignar!

(*De äta*).

GUMMAN.

Av bara gröt är ej lätt att njuta,
då grannens bord utav rätter dignar — —
Ack, den som hade en präktig korv!

(*En korv slungas på bordet. Gubben blir rasande.*)

GUBBEN.

Fördömda gumma,
du ärkedumma!
Där såg du redan en önskan resa.
Jag önskar korven satt vid din näsa!

(*Hon för den till näsan, men det måste se ut, som om hon motade den.*)

GUMMAN.

Aj, aj, gubbe du,
 där sitter den nu!
 Au, au, det var din önskan ju!

GUBBEN.

Nej, nej, ditt ju felet är!
 Ensam du den skulden bär.
 Nu du vet, du endast har
 blott en enda önskan kvar. —
 Ja, önska nu vad du vill och kan,
 och låt mig se vad du därmed vann!

GUMMAN.

Felet, det är ditt, ej mitt.
 Au, au, aj, aj,
 hur korven hänger på svaj!
 Vad båtar guld och skatter? Aj!
 Vad båtar oss all världens glitter?
 när korven sitter, där den sitter?

GUBBEN.

Ja, hästar och vagn och ett ståtligt slott
 skulle väl nu ej passa så gott.

GUMMAN.

Ack snart ha de trenne timmarna gått!
 Tiden är kort,
 låt oss önska den fasliga korven bort!

BÅDA.

Tomte, tomte, tag korven igen!
 (*Korven försvinner. De omarmar varann.*)

Kära vän, kära vän, kära vän!
 Nu är allt som förut,
 och det är det bästa till slut.

KAIN OCH ABEL.

TABLÅ.

Scenen densamma, som i Herkules vid skiljovägen. Till vänster en sten eller liten kulle, mot vilken Abel lutar huvudet, då ridån går upp. Även en sten till höger.

Abel till vänster sover med huvudet mot en sten.

KAIN (*kommer från höger med nedböjt huvud och skygga blickar*).

Jag irrat om uti nätter, dagar
och ständigt, ständigt en skugga jagar
mig längre, längre med hotfull hand
bort över brännande ökensand.

Vad har då jag emot dig förbrutit,
du som det brinnande blod ingjutit
i mina ådror och hjärnans rum?

Jag frågar åter, men du är stum.

En stämman sällsam mig återkallar
till barndomsnejder, där Abel vallar,
så from och vänlig, de vita lamm
med frid och framgång så lyckosam.
Men när jag kommer, mig intet lyckas,
och mina tankar på nytt förryckas,
och svart blir allt som mig syntes vitt,
blott ljusst är, Abel, allt som är ditt.

Och lammet slickar din hand, som matar,
kring dig är kärlek, men jag blott hatar,
hat är den eld, som min själ förtär,
men ej som offer mot skyn den bär.

Ej kan jag offra med sinne troget,
 ty fröet aldrig till frukt blev moget,
 som såddes ut av den samma hand,
 som knyts i vrede mot Edens land.

Där skulle rikligt jag kunnat skörda
 förutan mödosam arbetsbörd.

Min rygg blir öm och min arm blir trött,
 var gång i flit jag min dag förnött.

Nej, jag vill öppet blott protestera:

jag vill ej, vill ej arbeta mera!

Förbanna blott vill jag spad' och plog,
 förbanna — ja, jag har trälät nog!

(Blir varse Abel.)

Nej, se, där ligger han lugn och vilar!

Och solen gyllene strålar silar

så fagert leende på hans bädd,

med honom vilar hans staf i bredd.

Och medan sömnen hans sinnen stärker,

så trivs hans hjord, så han knappt det märker,

att den förökas, frodas och fetmar till,

då utan arbet' han ligger still.

*(Tar Abels herdestav och höjer den hotande mot himlen i
 det han går fram på scenen.)*

Som Abel har jag dig offer burit,

som han min troskap jag dig besvurit,

som han ett altare jag dig rest

och mina böner som han jag läst.

Jag har dig ägnat min späda gröda,

men du har hånat min svett och möda.

Å, säg, du tronande Jehova,

hvi du *mitt* offer ej ville ha!

(Vänder och synar staven.)

Bo här förborgade trolldomsmakter,

må den mig följa till fjärran trakter,

och får jag då ej välsignelsen,
jag vill den höja mot himmelen.

(Hotar med staven.)

Från Abel skall jag hans framgång rycka —
men, Herren ser väl dock till hans lycka,
jag måste ta den för all tid bort.
Nu, Abel, Abel, din dag blir kort!

(Går fram till Abel och lyfter staven kraftigt för att slå till. Abel vaknar och springer upp.)

ABEL.

Kom, lammen mina! Min stav, var är den?
Helt nyss, det vet jag, jag lade här den.
Jaså, du broder, det var då du!
Ett vilddjur såg jag i dröm just nu.
Väl att du kom! Dig har sört vår moder,
och far blir gammal, nu dröj, o broder,
och sköt som förr dina åkerfält!
Vårt hem som förr blir då lugnt och sällt.

KAIN *(mörkt)*.

Som förr? Som förr dig vår moder smeker,
på fälten du blott med lammen leker.
Och jag är god nog att bli er träl,
fast jag är först född, du vet det väl.
Och det är du, som är född att träla.
En tjuv du är, som har vågat stjåla
den rätt mig tillhör i denna värld,
välsignelsen från min altarhård.

ABEL.

I dina domar du irrar, broder,
jag icke stulit från dig vår moder,
vår faders kärlek, ej Herrens nåd,
ty göras kan ej ett sådant dåd.
En var har sin rätt och icke andras
och värde den såsom ock varandras.
Ditt hat förmörkar ditt ögas syn,
som det förbistrar ditt ögonbryn.

KAIN.

Min bitterhet ej din honung släcker,
 mitt hat du endast än mer uppväcker,
 du ljusa yngling med fagert sken.
 Du tror dig dygdig, du tror dig ren —
 Se upp! Jag tar dig ej mer på orden,
 nu är det slut med din dag på jorden,
 ty nu du skådar din sista stund,
 din blick skall slockna, stum blir din mun!

*(Kain slår Abel med staven. Abel värjer sig med händerna
 men vacklar och faller.)*

ABEL *(matt, med avbrott).*

O Kain, min broder, ser du, jag blöder!
 Hur kunde våldet få makt bland bröder?
 Min blod skall ropa från jordens grund
 igenom tidernas sekelrund.

KAIN *(tar ett par steg åt höger för att fly, men stannar
 fastnaglad av fasa, går bakom Abel, så att han kan
 falla på knä över honom vänd mot åskådarna).*

O Abel, Abel! kan du ej vakna?
 Hur skall vår moder sin son ej sakna!
 Vår faders glädje, vår moders tröst —
 de höra aldrig din kära röst.
 O Abel, Abel! var det en tiger,
 som slog ett lamm? Svara! Nej, du tiger.
 Vart skall jag fly ifrån detta rum,
 finns det en håla nog djup och skum?

(Stiger upp tittar skyggt åt alla håll.)

Där höras röster från molnen ljunga —
 Hör! Hela världen har fått en tunga,
 och bergens eko har den förstärkt — —
 Min hand är blodig, min panna märkt.
 Mitt brott kan tiderna ej förlåta,
 och många mödrar skall det begråta,

och »Kain» skall heta vart brodermord,
som görs i vanvett uppå vår jord.

(*Springer skyggt åt än den ena, än den andra sidan.*)

En rad av skuggor i skogen tågar,
de heta Kain. Hör! En stämma frågar:
»Var är din broder?» Skall jag ha vakt
upp min broder? Vem har så sagt?

(*Sätter sig till höger med huvudet i händerna.*)

Skall aldrig märket från pannan tvagas?
Skall över huvudet aldrig dagas?
Allt vad jag hatat, det skymmer än —
vad jag förbannat, det går igen. (*Reser sig.*)

Där bortom Eden, där längst i öster,
där bjuds en fristad, där viska röster,
där finns en dotter av landet Nod.
Hon vill i kärlek två bort det blod,
som häftar plågsamt vid mina händer.
Till detta land nu jag kosan vänder,
där kärlek helar, vad hatet bränt,
och ånger sonar, den ånger känt.

Där hon i kärlek mig handen räckte,
där skall det spira ett nyfött släkte,
som skall utplåna vad jag förbröt.
Och känna ro uti hemmets sköt'
och spridas längre än jag kan ana
mot västerlandet med solens bana
i arbetsglädje på krafter rikt,
i skaparanlag själv gudalikt.

(Anvisning: Kains roll bör flera gånger avbrytas av stumt spel [s. k. konstpaus] för att ge rum för olika känslor: hat, ångest, ånger och hopp.)

HERKULES VID SKILJOVÄGEN.

TABLÅ.

PERSONERNA.

HERKULES som yngling.

DYLLERN, en slaktare i skogen.

SKENSTEN, en skogsböddling.

Tablån kan på landet om sommaren spelas ute i en lövsal, där scenen sålunda är färdig, antingen vid solljus eller vid belysning från en skioptikonlampa. I Stockholm har den uppförts i en skolsal i ett landskap av konstgjorda palmer, lager och fikonträd, som lätt kunna förfärdigas av grönt tapet-papper på skelett av spjälkad rotting. Man spjälkar god elastisk rotting i större och mindre grenar och lämnar hel en liten del till stam, som kan vidfästas längre stolpar för att få träden högre, t. ex. språngstolparna i gymnastiksalen. Ett praktiskt sätt att ställa upp lägre träd är att stjälp upp och ned på ett simpelt bord, vars fyra fötter bli fäste för rottingstammen. Grön tapet fås för 25 öre rullen och klipptes till blad av den önskade formen. De långa palmbladen klistras direkt vid rotingsgrenarna, andra s. s. ek och lagermåste förses med stjälkar av fin metalltråd (fås från en järnhandel i färdigt avklippt längd för omkring 25 öre bunten). Till klistern är dextrin bäst, som torkar fort — (köpes torr i färghandel, löses i kallt vatten). Finner man »skogen» för enfärgad kan man stryka lagern med mörkgrön färg (torr) som man blandar med den våta dextrinmassan. Bladen bli därav stadgade och vackra. Jultiden får man på torgen cypressliknande enar, som kan förhöja det sydländska i anblicken. Den konstgjorda skogen kan, med omsorg förvarad, uppställas många gånger och har med tillhjälp av sax och kniv icke kostat många timmars arbete, ej heller så särdeles många öre, och är en trevlig sysselsättning för både gossar och flickor. Många pjäser, isynnerhet sagostycken, ha då sin lämpliga scen färdig. Man sammanbinder försiktigt grenarna, slår papper om det hela och lägger det över takstolarna på vinden så kommer ingen vandal åt att förstöra det.

PERSONERNA:

HERKULES som yngling.
DYGDEN, en vitklädd fe.
FRETELSEN, en rödklädd fe.

Kostymeringen är enkel. Den första feen kan över vita underkläder drapera ett vitt lakan. Över håret, kammat i grekisk knut, bär hon ett diadem af stanniol. — Den andra feen bär röd dräkt (ingen snörlivsfigur à la parisermodell!) med röd skir slöja (två meter röd tarlatan) eller, om röd klänning ej finns, en av silkespapper hopklistrad kostym, som faller hel ned från skuldran. Gauffererat papper faller sig liggande i mjuka veck lika bra som tyg. Hon har utslaget hår och rosor över pannan, bröstet och i handen. Den vita bär en lagerkvist. — Herkules i grekisk kolt. Två meter brun domestik, sys ihop i sidan, som en skjorta (drygt ärmhål). Som halshål uppklippes en rak rits ned åt bröstet och nacken, icke större än att huvudet går igenom. Guldband i håret (papper) och kring livet (damskärp), kortsvärd, skuret av trä, bronserat. Armar och ben föreställa nakna, solbrända. Vit trikot får den rätta färgen kokad i stark kaffesump. Sandaler av papp påbundna med röda band i kors. Över axeln en båge och ett djurskinn (kan lånas av någon dam). I vänstra handen en klubba, stödd mot axeln. Tälj ett långt vedträ runt, avsmalnande i ena ändan.

(De båda feerna stå inne på scenen, den vita till vänster, den röda till höger och betrakta varandra.)

DEN VITA.

Syster, vart dig ämnar du

i så tidig morgonstund?

Solen knappt gått upp ännu,

lyser än ej dalens rund.

DEN RÖDA.

Du syns lika tidigt verksam —

jag dig samma fråga ger.

Du mig tycks så spänt uppmärksam.

Säg, vad vill du? Jag dig ber.

DEN VITA.

Hit jag satts af ljusets Gud

ödets skiljeväg att vakta

och på unga sinnen akta,

giva dem hans varningsbud.

DEN RÖDA.

Sänd är också jag, min syster,
 men att bjuda nöjets skänk,
 fröjd och jubel, glädje yster
 och av sorg ej minsta stänk.
 Nej, den minsta doft bekymmer
 icke livet hos mig rymmer,
 gråa moln min stig ej skymmer,
 nöjen blott gå länk i länk.

DEN VITA.

Därmed du ej någon skänker
 lycka på hans levnadsstig.
 Bättre vore, så jag tänker,
 att du väl besinnar dig,
 vad du ynglingarna bjuder,
 medan ungdomssinnet sjuder.
 Att oblandat endast njuta
 kan med välgång icke sluta.
 Eld i åtrå tändas skall,
 och du bringar dem på fall.

DEN RÖDA (*viftar med armen som om hon höjde en fana*).

Jag vill ynglingarna lova
 glädje — glädje är min gåva.
 Som i livet sorg ej fanns,
 bjuder jag blott sång och dans.

DEN VITA.

Dådlöshet blott alstrar leda,
 idel nöjen blott bereda
 mättnad för en stund, ej mer,
 och den väg du går att visa —
 se, dess slut skall ingen prisa,
 den bär nedåt, som jag ser.

DEN RÖDA.

Dina vägar, stränga syster,
 ingen yngling vandra lyster,
 visste han att möda blott
 bleve där hans vandringslott.

DEN VITA.

Att en yngling den vill gå,
 det skall snart du skåda få.
 Vilken plats han har i livet,
 vilket kall blev honom givet,
 vilka anlag än han bär,
 lagen dock densamma är.
 Om i koja eller slott
 honom skänktes jordisk lott,
 samma skyldighet han har. —

Odlare av fältets gröda,
 som i svett med flit och möda
 dagens arbetstunga bar,
 måste pliktens väg se klar.
 Hjälteson i kunglig skrud
 måste lyda samma bud
 att sin ungdomskraft ej öda
 uti lättsintheter bort —
 ungdomstid förrinner kort.

DEN RÖDA.

Livets mål är livets glädje.
 Ingen plikt de unge kedje —
 lekar, löjen bjuder jag,
 njutning, skönhet och behag.

DEN VITA.

Skönhet intet värde har,
 om ej ädelhet den höljer.
 Endast laster manteln döljer,
 om blott njutning målet var.
 Äckel såsom eftersmak,
 ger ett liv i lyxgemak,
 där bekvämlighet blev vana.
 Så fullbordad levnadsbana
 ingen fågring äger kvar.

DEN RÖDA.

Slut är slut. Låt oss ej tala
 om moralen, den banala!

DEN VITA.

Se, en yngling kommer där!
 Hjältedrag hans anlet bär,
 hjältekraft hans lemmar pryda,
 ädelhet hans blickar tyda,
 snart han står framför oss här.
 Fresta honom ej till dig,
 han skall högre lagar lyda!

DEN RÖDA.

Just en sådan anstår mig,
 just en sådan har jag kär.
 Lockas skall han att med andra
 mina rosenstiggar vandra.

(Herkules kommer in från höger, går bakom den röda och stannar mellan dem midt på scenen.)

DEN VITA *(höjer sakta vänstra handen).*

Yngling, stanna! Vet du var du står?
 Barndomsgränsen här du nu har hunnit,
 barndomstiden har i lek förrunnit,
 sorglös lek ej följer dina spår.
 Här är skiljovägen, det besinna!
 Här är stigen, som mot höjden går,
 där vid målet du skall kronan vinna.
 Kronan, yngling, det är mannaäran,
 det är stå i främsta led bland män,
 som ej sviktat utav vek förfäran,
 men gjort rätt mot ovän som mot vän,
 som med upprätt panna mött sitt öde —
 gått som mänsklighetens hjälte till de döde.

DEN RÖDA *(gör en avvisande rörelse med högra handen).*

Gosse, lyssna ej till hennes maning!
 Känn ditt eget unga hjärtas aning
 om de fröjder jag bjuder njuta,
 medan sol går opp för livets vår!
 Glädjens nymfer i sin krets dig sluta,
 dansa glad i deras lätta spår.

Vinets gud skall dig till gunstling kora,
 blomsterkransad av gudinnan Flora.
 Välj min stig, som är så lätt att vandra!
 Mödor endast ges dig på den andra,
 kamp och strid och prövning tung och svår,
 där du kanske ej till seger går.
 Kom med mig! Och följ vi varandra,
 festers glans då över mörkret rår.

HERKULES (*har turvis betraktat dem*).

Sköna feer! Jag er icke känner,
 huldgudinnor, ljuv är bådas röst
 och mig tycks, I ären mina vänner,
 bådas ord ha genklang i mitt bröst.

DEN VITA.

Båda, yngling, kan du icke följa!
 Skilda banor våra vägar gå.
 Ånger ofta hennes fröjder dölja,
 och din kraft förlorar du därpå.
 Kraft, som gavs dig till att storverk öva,
 den till storverk du ock spara må.
 Snart till dådlöshet hon skall dig söva.
 och din vilja vaknar mer ej då.

DEN RÖDA.

Kom med mig, du sköna, unga gosse!
 Snart bland blomster hand i hand vi gå.
 Från din skuldra alla bördor losse,
 ingen möda skall dig möta då.
 Fritt på livets fröjder blott du frosse,
 glada lekar jag dig bjuder på.

HERKULES.

Ljuva löften bådard mig din tunga,
 och mitt hjärta bultar högt därav,
 smekande i örat sköna toner sjunga,
 sådan fägnad än mig ingen gav.

DEN VITA.

Sant är, hennes löften synas sköna,
 låt dock icke locka dig därmed!
 Genom ängder, blomsterprydda, gröna,
 början går i ostört maklig fred,
 men om ständigt du far fort att vandra
 på bekvämligt jämnad blomsterstig,
 intet pris du skördar då av andra,
 ingen tillfredsställelse hos dig.

HERKULES (*till den vita feen*).

Vad kan *du* mig bjuda då, som väger
 upp mot vad den andra feen mig ger?

DEN RÖDA (*avbrytande*).

Jag dig bjöd vad livet ljuvast äger —
 kan väl hon då bjuda något mer?

DEN VITA.

Brant är stigen, som till först du träder
 vid min hand mot ständigt högre mål,
 men att hinna dessa mål, det gläder
 ädelt sinne, stärker viljans stål.
 Äventyr och faror, kamp och strid
 får du modigt genomgå på vägen,
 men de segrar, som du vann därvid,
 skola leva uti sång och sägen.

HERKULES.

Föga fattas att du vann mitt sinne,
 höga genius, med ditt ädla tal.
 Dina ord ha slagit rot härinne,
 (*Handen på bröstet.*)

har jag då väl mer än detta val?

DEN RÖDA.

Yngling, tänk vad du går att försaka,
 då du mina ängder överger!

3. — *Asp.*

Jag dig manar, se dig än tillbaka!
 Idel glädje där emot dig ler,
 sköna kvinnor dig i skaror nalkas,
 slå sin trolska dans om dig i ring,
 de på blomstermattor med dig skalkas,
 gyllne skålar bjuda de omkring.

DEN VITA.

Mänsklighetens tacksamhet du skördar,
 om din kraft i mänskors tjänst du gav,
 om i kamp du troll och drakar mördar,
 i vars gap det goda ser sin grav.
 Än ej födda släkten då besjunga
 dina mannabragder i sin sång,
 därför låt din klubba kraftigt ljunga
 mot det onda uti livets gång!
 Ej blott fosterlandets son du kallas,
 då din bild som ägodel blir allas.

HERKULES (*räcker henne handen*).

Nåväl, mitt val är gjort!
 Jag följer dig
 på pliktens stig
 att handla rätt och stort,
 och vinkar ära eller fall,
 jag icke vika skall.

*Alla tre stå stilla i vacker grupp medan förhängel
 drages för.*

PERSONERNA:

NUMITOR I. K. kung i Alba Longa.
ROMULUS I. utrikesminister, kungens son.
REMUS I. utrikesminister, kungens son.

ROMULUS OCH REMUS.

TABLÅ.

För hit de ynglingar om vilka säga
att man lika de i trakten är
och att som kungasöner de sig skicka,
fastän i ramar klädda såsom bondar,
uppfödda uti fattigdom som de.

(Går ut till höger af i Augustus)

PERSONERNA:

NUMITOR f. d. kung i Alba Longa.

ROMULUS }
REMUS } tvillingsbröder, herdegossar.

Scenen kan antingen föreställa en sydländsk trädgård (se Herkulestablån) med ett säte av sten (packlåda klädd med grått tapetpapper) till vänster, eller ock ett rum utan möbler (se munktablån) med endast ett högsäte (länstol, skymd av en grann duk, matta eller förhänge) till vänster, i bakgrunden en stembänk, en pelare med en stor blomstervas (finnes det ej att tillgå göres det av papper); behövs mera för scenens inredning, kan man lägga en matbordsskiva över en pelarfot (två uppresta sammanspikade sockerlådor täckta med papper som föreställer marmor).

KUNGEN i underkläder av trikot eller ock bara armar och ben, för övrigt fullt draperad av vitt lakan (se de antika bilderna i historieböcker), skägg, kort pudrat (grått) hår. ROMULUS och REMUS i trikot (solbränd hud), kort kjol till knäna, enfärgad, en list av skinn kring halsen och ned för bröstet att dölja trikottröjans knäppning. Beväpning (se Herkules). Ansiktet vackert sminkat, kort hår. Sandaler.

KUNG NUMITOR (*ensam, går och talar ut genom ett valv åt höger*).

För hit de ynglingar om vilka sägs
att utan like de i trakten äro
och att som kungasöner de sig skicka,
fastän i trasor klädda såsom herdar,
uppfödda uti fattigdom som de.

(*Går och sätter sig i högsädet.*)

Besynnerligt, en dröm, som ofta kommer tillbaka, störde mig igen i natt.

Nej, icke störde, gladde mig fastmera, men lämnar mig om dagen ingen ro, alltsen om dessa gossar man förtalt mig, att i kamraters flock som gudaborne, oöverbanneliga de sig te, och att min dotter Reas drag de bära. O Jupiter! Kanske du räddat dem för att upprätta än min kränkta ära, förrän till dödens rike ned jag går. — Min Rea Sylvia, min ljuva dotter!

(Romulus och Remus inkomma från höger, böja ett knä, buga djupt).

ROMULUS.

Hell, konung! Du har låtit kalla oss, men vi ha inga skänker att dig bjuda, vi valla endast Alba Longas hjordar.

NUMITOR *(visar sig upprörd vid deras åsyn).*

I sägen sant, jag är en konung ännu fast utan land och slott, i koja blott. Min broder tog med våldsamt hand mitt rike, men värre än, han gjort mig ensam, barnlös. Det finns ej den, som hämnas kan min skymf, och glädjas åt att ärva få min ära, den äran att ha spiran fört med oväld, i samma land, där nu tyrann han sitter, och njuter frukterna utav sitt dåd. Men säg mig edra namn! Vad heta ni?

ROMULUS.

Vår fostermor oss gav de namn vi bära, jag kallas Romulus, därtill den starke.

REMUS.

Jag kallas Remus, därtill ock den snabbe, ty ingen än mig vann i språng och löpning.

NUMITOR (*skakar på huvudet*).

Romulus, Remus? Nej, jag icke känner de namnen, ingen bar dem i vår släkt.

(*Högt.*)

Man sagt, att herden är er fosterfader. Vems barn ären I då? Vem betrodde till honom sina söners vård? Mig sägen det!

ROMULUS.

Vår fosterfader säger sig ej veta, vem som oss livet skänkt, ej heller hans hustru, som oss vårdat ömt och troget. Var gång hon funnit våra lekar vilda, hon säger dock: »Ni varga-ungar.» Herden instämmer då: »Ja ja, varginnans spenar dem första drycken gävo, det syns väl.» Men sådant är väl blott en saga bara. Jag kan ej säga, vem vår far kan vara. Kanske vi några fränder alls ej ha.

NUMITOR.

Men herden kan väl säga var han fann er!

REMUS.

Det går en sägen än bland våra grannar, att i en videokorg, med lera tätad, de sett två späda tvillingbröder flyta på Tiberns böljor vid en översvämning. En dag, då vi på strandens sluttning lekte, på Palatinska kullen här invid, en korg jag fann, som den vi hört beskrivas, och ännu har jag korgen i behåll, ty under samma fikonsträd jag grävde den ned att gömmas, där vi funnit den, att den må vittna, vad den kan för oss, om vi med avsikt eller olycksdrivna satts ut att flyta bort på Tiberns flod i hjälplöshet av alla övergivna.

ROMULUS.

På himlen syntes samma dag ett tecken
 en fågel, flygande med svärd i mun,
 som sina vingar över världen sträckte.
 Men om det var en Fenix eller skyar,
 som lyste blodrött grant i morgonljus,
 det vet jag ej. Jag har ej kunnat fråga
 augurerna, då jag ej kan betala,
 och tomhänt kan man icke dit sig våga.

NUMITOR.

Mig gläder, vad av er jag allt fått höra.
 Nu skall av mig ni mer få veta Kung
 Amulius, vars boskapshjord ni valla,
 han är min yngre broder, fast som broder
 han icke upptört sig emot mitt hus.
 Han dödade min trogna vakt och mina söner,
 förvisade mig hit till denna lantgård
 och tronar i mitt Alba nu som kung.
 Men värst av allt, han tog min dotter Rea
 och gjorde henne till en vigd vestal
 att vårda uti Vestas tempel flamman,
 på det hon aldrig skulle bliva mor.
 Men guden Mars, han ville ej detsamma,
 och Rea födde snart ett tvillingpar,
 och som prästinna dömdes hon till döden,
 de små utsattes hjälplöst att förgås,
 och sedan jag om dem ej något hörde.
 Jag drömt en dröm och drömt den om igen,
 att tvenne örnar tog' min gyllne krona
 ifrån min bror och flögo hit till mig.
 Då jag om tydning bett utav oraklet,
 det svarat, att min dotters söner leva.
 Förstå ni vem, som barn, ni höra till,
 och vem som ej er börd skall vilja jäva?

REMUS.

Kung Numitor, du är vår moders fader!
 Vi skola hämnas hennes öde. Ej
 förgäves drucko vi varginnans mjölk.

Du har nu söner, som dig kan försvara
och med oss får du ynglingarnas skara.

ROMULUS.

Vi skola kalla alla herdar samman
från kullarna vid Tiberns strand till övning.
Tyrannen ifrån Albas tron skall störtas,
och folket få sin gamle kung igen,
och du skall höra hyllningsropen skalla,
då herdarna omkring dig samlas alla.

NUMITOR (*reser sig*).

Kungsämnet röjs på edra snabba tankar,
må handling följa tankens vigda spår,
men icke längre. Kommen närmare till knäfall!
Jag gudars kraft vill kalla över eder.

(*Lägger händerna på deras huvuden.*)

Må Jupiter och Mars, så ock Minerva
er giva framgång i ert stora verk
att återställa rätt och ordnat välde.
Du Romulus, jag ser uppå ditt äne
i eldskrift spådomar för framtids dar.
Det verk du grundar skall i sekler växa
och kuvad världen böja sig därför.
Bygg upp en stad på Palatinska kullen!
Dess namn skall vara Rom, dess röst skall vida
utöver barbariets mark bli hörd.
Och Romulus skall aldrig varda glömd,
så länge på sin grund all världen stöder,
och människosinnet än för storverk glöder!

PERSONERNA.

VÄINÄMÖINENS OCH JOUKAHAINENS TÄVLINGSSTRID.

TABLÅ

ENLIGT MOTIV UR DEN FINSKA HJÄLTEDIKTEN KALEVALA.

PERSONERNA:

VÄINÄMÖINEN, den evärdelige sångaren.

JOUKAHAINEN, hjälten från Pohja.

Scenen föreställer ett kärr, över vilket går en spång av plankor. Spången kan göras genom att tvärs över ställa en eller två långa skolbänkar. På landet, där tablån kan spelas ute i en lövsal eller kanske loge eller höskulle, har man ju tillgång till en s. k. gungplanka och bockar. Dessa stöd liksom golvet böra skyllas med granris eller annat grönt. Den högra ändan av spången bör skymmas av en grön duk, föreställande en hög tuva eller tät buske, bakom vilken den unge Joukahainen sjunker i kärret. Bakgrunden klädes bäst av granar eller en målad fond.

VÄINÄMÖINEN har grå rock med brokigt tyg om livet och om halsen, grå filt (i nödfall filtpapp) kring benen, omlindade med brokiga band i kors, näverskor eller gråa skidstrumpor eller barfotad (brunmålade fötter, solbrända) en grytformad mössa hopsydd av röda och gråa kilar, vid vilka den gråa peruken (av blå) kan sys fast. Skägg av blå. Kort slagsvärd i bältet (kan täljas av trä och bronseras).

JOUKAHAINEN klädd i blått med bälte, halsduk och benbeklädnad som föregående, men svärdet något längre, hjälm och sköld av papp, som bronseras (bronstinktur köps i flaska, bronspulver i paket, blandas med pensel, fås i färghandel för 25 öre i olika färger), bälgvantar, ljus peruk (lin).

Kalevaladikten är, som känt, icke rimmad, men här har med bibehållande av originalets meter rimmet insatts såsom smeksamt för svenska öron. Alliterationen, lättvindigt framförd genom en ända till fyrfaldig tautologi, har här ej

eftersträvats, endast den finska diktens humor och naivitet. »Vanha vaka Väinämöinen» kunde ju återges med t. ex. Vördad väldig V. o. s. v., men det blir ej stämning av dessa konsonantrim.

(Väinämöinen står på spången till vänster och ser sig om, märker ej Joukahainen, som rusar emot honom från höger. De mötas på mitten.)

VÄINÄMÖINEN.

Jag dig frågar, oförvägne,
frågar vem du månne vara,
som så våldsamt fram kan fara.
Mig din ursäkt nu du ägne!

JOUKAHAINEN.

Unge Joukahainen är det,
känd på blicken och på svärdet.
Men, vem är du själv, min gubbe?
Syns mig mest en gammal stubbe.

VÄINÄMÖINEN.

Sant du säger. Gammal kalla
Väinämöinen grannar alla.
Saken går ock syn för sägen,
därför, pojke, gå ur vägen!

JOUKAHAINEN.

Åldern står ej här i fråga,
endast visdom och förmåga.
Den i kunskap mera väger,
bästa tal och svar besitter,
bästa siarorden äger,
ursprungsgåtor lösa gitter,
han må fram på spången vandra,
vika snöpligt för den andra.
Är du Väinämöinen, gamle,
all din visdomsmakt du samle,

ty mig lyste länge pröva,
vem av oss mer konst kan öva.
Vet, att jag vet ett och annat,
det man i min hembygd sannat!

VÄINÄMÖINEN.

Stolta ord hörs, vad du säger.
Ringa visdom blott jag äger,
här för mig låg hela världen
runt kring egna hemmets gården,
hörde blott vid egna plogen
gökens rop i närmsta skogen.
Men, låt höra vad du känner
mer än jag och andra männer.
Väl det lyster mig att veta,
var din kunskap stått att leta.
Kanske att den djupa brunnen
en gång ock av mig blir funnen.
Jag skall vänta, morske gosse,
tungans band du därför losse!

JOUKAHAINEN.

Nå, så må mitt vett du höra,
som din häpnad månde göra! — —
Tänds på härden eldens flamma
stiger röken genom hålet.
Järn och bly ur jorden stamma,
svärd man gör av blanka stålet,
guldet smider man till smycken,
passande för kvinnotycken.
Lövet spricker ut om våren,
födes utav trädets safter.
Björnen äger tolv mans krafter,
slår till marken kon och fåren.
Man i Lappland bor i tälten,
renen köres där med tömmen,
här med häst man plöjer fälten.
Laxen kan gå upp mot strömmen,
ljusa tiden fångas siken,
abborn, gösen uti viken.

Har jag än ej övermannat,
 Väinämöinen, dig med detta,
 så vet jag än ett och annat,
 som till gagns jag vill berätta:
 Högst på bergens ryggar trona,
 furorna som åsens krona,
 och emellan dem i dalen
 växa björkarna och alen.
 Älvar, brusande och långa,
 forsars namn jag känner många,
 mäktigast utav dem alla
 Imatra man dock plär kalla.

VÄINÄMÖINEN.

Varje barn och varje kvinna
 hava kunskap ju om detta!
 Tänker skäggydd man du vinna
 med att allt det där berätta?

JOUKAHAINEN.

Vänta! Ännu vet jag mera,
 fåglars namn jag känner flera:
 Mesen, kråkan, skatan, höken
 och, när sommarn kommer, göken.
 Trasten sjunger helst om natten.
 Sår man får av kokhett vatten,
 fastän vatten botar plågor.
 Som den första bot i världen
 ansågs skum från forsens vågor.
 Vattnets ursprung, vet man, är den
 snöbetäckta bergtopps branter.
 Eldens, det är molnens kanter,
 Ukko där i handen bär den.
 Upp ur havet första landet
 steg som liten tuva bara.
 Videbusken därför kan det
 första träd bland alla vara.
 Första skydd i äldsta tjällen
 erbjöd granens rot vid hällen.

Gråsten var den äldsta gryta,
båt, en stock, som kunde flyta.

VÄINÄMÖINEN.

Dina rön mig synas lätta,
Har bland djupa ursprungsorden,
som förtälja oss om jorden,
du ej funnit mer än detta?

JOUKAHAINEN.

Ännu har jag att berätta,
mer än andra känna torde,
och i stumhet dig försätta,
om hur havens djup man gjorde,
ty jag själv var med att plöja
och att gräva djupa graven,
röja sunden, sänka haven
och med handens kraft att höja
bergens kam mot himlens fäste.
Jag var just en av de bäste
till att sol och måne smida
och på himlafältet vida
utströ dessa tusen stjärnor
och den vackra himlabågen,
som nu bärs av luftens tärnor,
då den stiger över vågen.

VÄINÄMÖINEN.

Märkligt! Kan mig ej påminna
att jag där dig kunnat finna. —
Skryt och lögn ej skapat världen,
sången, endast sången är den
makt, som skapar världar —

JOUKAHAINEN.

Säger

du att ordet jag ej äger?
Och att jag det ej kan finna
för att dig i tvekamp vinna?
Att det vapnet nog ej väger?

Nå välan! Jag har min klinga,
skall med den dig väl betvinga.

VÄINÄMÖINEN.

Klingan och de stolta orden
aktar jag så ganska ringa.
Jag med pojkar ej plär strida.

JOUKAHAINEN (*häftigt*).

Du må då den skymfen lida,
då du ej min tvekamp antar,
att jag nu med flatan slår dig
och dig kastar mina vantar!
Nu måntro med ord du står dig?

(*Slår Väinämöinen med flatan av sitt svärd och kastar sina vantar i ansiktet på honom. Åskan höres bakom scenen.*)

VÄINÄMÖINEN (*med stark röst, men lugna stora besvärjelse-
rörelser*).

Lögn och sanning skall man skilja.
Ske dig nu din egen vilja!
Ned i kärret skall du stupa.
Jord och himmel, avgrund djupa,
havet svallar, berghäll skallar,
blix och dunder, ned inunder,
ned med dig i kärret djupa!

(*Vid åskknallen vacklar Joukahainen bakåt, tills han kommer till ändan av spången, där han kan stiga åt sidan från plankan och under besvärjelsen långsamt »sjunka i kärret» till midjan. Benen skymmas av skynket.*

— *Åska åstadkommes bäst genom att hålla potatis i en tom tunna. Blixt fås med magnesiumljus.*)

JOUKAHAINEN.

Väinämöinen — ack, vad smärta
sångarfader, har du hjärta?

Hjälp mig, hjälp mig upp ur jorden!
 Ack, att jag besinnat hade,
 vad min goda moder sade!
 Hjälp mig åter upp ur jorden!
 Ack att jag därhemma låge!
 Jag vill giva dig min båge,
 vida känd i hela norden.

VÄINÄMÖINEN.

Goda bågar själv jag äger.
 En väl dina sju uppväger.
 Ned i kärret skall du stupa,
 ned med dig i kärret djupa.

JOUKAHAINEN (*sjunker djupare*).

Väinämöinen, fräls mig arma,
 sångarfader, dig förbarma!
 Återtag de grymma orden
 och en båt, ej sedd i norden,
 ger jag — — — — —

VÄINÄMÖINEN.

Goda båtar har jag många,
 stora, fjorton årpar långa.
 Ned i kärret skall du stupa,
 ned med dig i kärret djupa!

JOUKAHAINEN (*sjunker djupare*).

Tag min stridshingst snabb som vinden —
 Å, jag sjunker snart till kinden!
 Silver, guld, min fader ger dig,
 åkrar, ängar, vackra hagar,
 skogar — allt vad dig behagar.
 Hjälp ur kärret mig, jag ber dig!

VÄINÄMÖINEN.

Hingstar, silver, guld och gårdar
 har jag nog — mer än jag vårdar.
 Djupare du än skall stupa,
 ned med dig i kärret djupa.

JOUKAHAINEN.

Store siare, jag ber dig!
 Jag min unga syster ger dig,
 sköna Aino, till din maka.
 Sötebröd hon dig skall baka,
 mjuka hyenden hon breder,
 då din bädd var kväll hon reder.

VÄINÄMÖINEN.

Kan den fagra du mig skänka,
 saken låter väl sig tänka —
 upp ur kärret jag dig läser
 och till unga Aino reser.
 Orden vill jag gärna alla,
 helga, vreda, återkalla.
 Jag ditt övermod förlåter,
 träd nu upp på spången åter!

*(Under återbesvärjelsen höjer sig Joukahainen småningom
 och de stå hand i hand då förhänget dras för.)*

PERSONERNA

PATER LUKAS. ...

EN ...

EN ...

PATER LUKAS.

TABLÅ.

... grän ... tablå ...

PERSONERNA:

- PATER⁷ LUKAS, munk i grå eller svart kåpa med rep om livet, kalott på huvudet, grått hår och skägg. Ett radband fäst i repet.
- EN FE, föreställer ungdomen, som visar sig i en dröm för pater i vit eller skär dräkt med slöjor, utslaget hår och blommor.
- EN KORGOSSE i vit fotsid skjorta med krage, som räcker nedanom armbågarna, vida ärmar, bart huvud, kort hår.

Scenen föreställer en trång klostercell. Väggarna av grått tapetpapper. Svårigheten med dörr kan undgås genom att anbringa en valvformig öppning i tapeten, bortom vilken man kan tänka sig ett förrum med stängd dörr. Detta till höger. Framför fondväggen, som är hel, står en brits med en filt och en kudde, samt ett skåp, som kan åstadkommas genom två på varandra resta packlådor med duk över. På skåpet en huvudskål (länas från en skolsamling eller av en medicine kandidat) och två långa benknotor (fås från en fär-bog i köket). En docka i en upphängd sockerlåda kan tjäna som helgonskåp. I vänstra väggen en fönsterglugg, under denna en s. k. munkstol eller en trästol (bänk), där munken sitter vid ett bord och skriver. På bordet ligger stora böcker och ett krucifix (ett kors med en människofigur kan med en god kniv täljas ur ett vedträ), vidare står där en vas med rosor, ett stort ölkrus (seidel) och två ljus eller en lampa, bestående av rovolja i en glasskål, vari simmar en tåt ljusveks-garn, fästad i en kluvan sticka. Ingenting får avspegla nutiden. Nedanför helgonskåpet i hörnet ett litet altare med bönpall. Framför madonnan ett ljus eller lampa.

Munkens gråa hår (hår och skägg av blå) kan sys som en krans innanför kanten av hans mössa eller kalott. Skägget fästes bäst med mastix (fås i flaska för 25 öre på apotek eller droghandel). Gubben har bara fötter eller tofflor. Helgö-bilderna kunna även skulpteras av mjukt bröd och bron-seras. På en hylla allehanda flaskor, burkar och skålar.

Munken sitter tyst en stund och skriver med en stor gåspenna, sträcker på sig med pennan i handen.

MUNKEN.

Jag sitter ensam i klostercell
och skriver och skriver bara
från morgon tidigt till sent var kväll.
Så livets dagar, de fara,
och vad jag skriver, jag knappt det vet,
ett framtidssläkte skall läsa det
och för de yngre förklara.

Och gåsens penna, den går och går
och gåsen visste det icke,
och många vandra i gåsens spår,
där ordets fäder vi blicke.
Och inom muren och utanför
så föga framsteg all kunskap gör —
O Herre, oss ljus du skicke!

Vårt kloster en gång i rykte stått
att vårda filosofia.
En kodex har jag ånyo fått,
och skrivnas skall en kopia.
Då den blev funnen bland stoft och grus,
en blixt slog ned i det gamla hus.
Skall ont, skall gott den väl sia?

Av Greklands multnade skönhetsliv,
av Romas ordnade välde,
som gick till spillror i lust och kiv,
en återspeglung det gällde
att rädda från skövling av våld och strid
till klostrets skyddande helga frid,
som makt mot nävkampen ställde.

Mitt öga fägnas av pennans gång,
som sirligt tecknar rubriker,
och cellen, annars så mörk och trång

med sina dystra relikor,
vidgas, ljusnar vid sken av det guld
jag breder i boken med bilder full
av spiror och torn och portiker.

(Flyttar sin hand på en annan bok.)

Från fromma andar den kommit har,
den tankeskatt, som här gömmas,
och pergamentet i pränt den spar
att innehållet ej glömmas.
När handens domnande kraft är tömd,
och jag i mullen är gömd och glömd,
kanhända min flit berömmes.

(Stiger upp, lägger händerna på ryggen.)

Men har jag levat — när livet gått,
var detta verkligen livet?
Hur har jag använt det livets mått
i födelsen blev mig givet?
Vad, om i viktskål jag lägger ner
det liv därute i fägring ler,
mot allt härinne blev skrivet?

Mitt hår är grånat, min rygg är böjd,
en vänlig hand mig ej smeker,
bland gråa minnen knappt någon fröjd
som ljusglimt för sinnet leker.
Om sommarsol sänder in en ström
att väcka liv i en fager dröm,
den klosterluften förbleker.

Dock om jag kunde till livets vår
föryngrad nu vända åter,
till samma liv jag än återgår,

om klostrets port sig upplåter,
 ty denna skimrande yttervärld,
 den hyser dårskap och lump och flärd.
 Mitt ensamliv jag ej gråter.

(Han tar en klunk ur sitt ölkrus, går sedan och tar ned från skåpet en huvudskål, som han fundersamt vänder.)

Vad vet om livet du, gamle man?
 Visst mer än jag, kan jag tänka.
 På gåtan lösning du dock ej fann
 och kan ett svar mig ej skänka.
 Ack, kunde en var, med vett beskärd,
 som arvedel giva sin vishetsgård,
 så skatt till skatter att länka.

(Ställer tillbaka huvudskålen, går sedan till bordet, tar vassen och luktar på blommorna och för dem smek-samt mot sin kind och ögonen.)

Ni blyga blommor! I denna bur
 ni äro vad än jag mig unnar
 som hälsning ifrån vår moder natur.
 Jag kysser de kyska små munnar.

(Kysser dem med slutna ögon.)

Ni kyla de brännande ögonlock — — —
 Ett farligt språk är kanhända dock
 det språk, er doft mig förkunnar.

(Sätter sig vid bordet, tömmer kannan.)

Nej, nu till skriften jag går på nytt,
 fastän min hjässa nyss värkte.
 Hur detta ställe min hjärna brytt,
 som här med klammer jag märkte!
 Vad där den gamla latinarn ment,
 det tydes visst en gång ganska sent — — —

(Gäspar, tar sig åt huvudet.)

Den goda brygden mig stärkte.

(Nickar och slumrar in mot bordet, vänd mot dörren.)

(*En fe [ungdomen] inkommer, klädd i en lätt dräkt, över den en slöja, som följer hennes armrörelser. Hon räcker ut armarna emot munken och vinkar honom.*)

FEEN (*vekt*).

Jag är din ungdomsdröm,
som du så ofta drömt.
Kom! Än är du mig öm,
än har du mig ej glömt.

Du minns vår glada lek
i dina drömmars slott.
Än längtar du till smek,
fastän ditt hår är grått.

Än till den skära sky
i aftonsolens glans
du drömmer dig att fly
med strängaspel och dans.

Så kom, lägg kåpan av,
och tag din riddardräkt!
Kom, kasta munkens stav:
med svärdet är du släkt.

Du vinna kan en värld,
för sent är det ej än.
Följ med min trolska färd!
Än är du livets vän.

(*Munken vaknar förskräckt och reser sig.*)

MUNKEN.

Frästerska, kvinna! Hur kom du hit?
Klostert är stängt för dig och ditt släkte.
Vi kom du att störa mitt lugn och min flit,
här, där min hand mot plikten jag sträckte?
Jag strävar från gruset
upp emot ljuset.

FEEN (*hånande*).

Plikten? Ha, ha, ha!

Ja, det var bra,
icke mot ljuset,
men emot kruset
räckte du dig,
skyll icke mig!

MUNKEN.

Frästerska, gycklerska — vik hädan, vik!

(*Han höjer krucifixet, hon försvinner långsamt baklänges genom dörren. Han faller ned på stolen med ansiktet i händerna, stiger åter upp och famlar omkring.*)

Ingenting — ingenting! Jag är allena.
Var det en dröm? — Var det en flik
av frestarens mantel —? Vad kan han mena?
Har jag ej fastat och sjungit mitt ave
och magrat av späkning — ej mera mig lik?
Och legat i tagel å hårdaste lave,
och barfotad vandrat på kyrkans golv,
tills klockan slog tolv?

Klockan slår tolv, munken far samman, knäfaller, framför madonnan, korsar sig.)

Ave Maria! Ora pro nobis!
Libera, libera, libera nos!

(*Det knackar, han springer upp.*)

O Herre, vi ger du tillkänna din vrede?
Lämna mig ej i Hin Ondes våld!
Är det ännu ett spel av den lede?
Ack, låt mig ej, Herre, till honom bli såld!

(*Det knackar värre.*)

Jag har icke brutit mot klostrets regel,
helga Guds moder, du känner mitt sinn!
Jag har ju avskrivit »Själens spegel»
jag har gjort bot mer än —

(Det knackar, han skriker:)

Är du Hin Onde, så drag åt Fanders!

(En korgosse bakom dörren.)

GOSSEN.

Nej, käre pater, jag är ju Anders.

MUNKEN *(öppnar dörren ute i valvet).*

Jaså, är det du? Vad vill du? Stig in!

(De komma in på scenen.)

GOSSEN *(småler slugt).*

Jag tror minsann, pater tror, jag är Hin.

MUNKEN.

Vad söker du här, vad vill du så sent?

GOSSEN.

Se, med sömnen var det så faseligt klent.

Jag tänkte därför tala med pater.

MUNREN.

Bön och fasta, min son, mera bön!
Och lägg dig till mera stillsamma later,
så får du ro i din själ såsom lön!
Anfåktelser, gosse, den bästa får lida,
den bästa — ja, även jag gjort det rön,
att ständigt vi måste vaka och strida.

(Visar att man skall lägga armarna i kors över bröstet.)

GOSSEN *(gör efter, men ändrar sig).*

Nej tack, pater Lukas! Jag vill ni skall veta
att armar i kors, det passar ej mig.

I morgon ni må ej i klostret mig leta,
ty bort härifrån går min framtida stig.

Hav tack, att ni lärt mig att läsa och skriva,
men här vill jag icke vid pennan förbliva.

När priorn senast med budskap mig sände
och jag ut i staden som flyende lopp,
jag träffade därvid en man som jag kände,
han går hos en mäster, som nu funnit opp
att göra böcker rakt utan att skriva —
tänk, pater — utan att skriva!

Och med att skriva härefter blir stopp.

Man doppar bara en färdiggjord skiva
i en med svärta överfylld kopp.

Och så gör man så här,

(visar livligt hur han tror att man trycker)

tills att det blir tusen,

och jag skall bli lärling och göra som han,
och böcker få köpas av alla i husen.

MUNKEN *(far upp)*.

Nej, gosse, jag tror ej du kan!

Ettdera är det ett satanas' funder,

och mannen bör genast lysas i bann,

eller ock är det ett världenes under.

Vad skall då bliva av allt som blev skrivet?

Vad värde vore väl mer däruti?

Och allt vad jag ägnat mig åt hela livet —

föråldrat, förlegat, förkastat, förbi!

(Faller tillbaka i stolen.)

GOSSEN.

Nej då, pater Lukas, hav tack för er möda!

Ert verk skall bestå, det kan ingen föröda,

ty det som är skrivet, blott det kan man trycka,

och att det finns skrivet, det är ju en lycka.

MUNKEN.

Amen!

ROBINSONS Ö.

PJES I EN AKT.

PERSONERNA:

NISSE, klädd som Robinson i solhatt, stor kragkappa och kjol av palmlblad klippta av grönt tapetpapper.

KALLE, svärtad i ansiktet, annars som vanligt, båda barbenta.

GUNHILD, klädd som skogsrå i grön kalikå, betäckt med fastsydda grankvistar.

MÄRTA, klädd som älvdrottning i vitt, draperad i en skir slöja, garnerad med stjärnor av stanniol. På huvudet en krona av stanniol.

Scenen föreställer en holme och dekorerats med naturliga granar, större och mindre, mellan dem en öppen plats i förgrunden, golvet täckt av gröna kvistar. Någon ridå behövs ej, emedan personerna icke synas vid styckets början. Bokspråk får ej användas, öva genast från början talspråk!

NISSE (*ropar bakom träden till höger*). Kalle, var är du? Hör du, kom opp här! Kalle! Här kan vi slå oss ned. Hallå! Jag har hittat en bra plats (*kommer fram på scenen*). Låt båten vara! Den hålls nog stilla. Jag snodde linan om en sten. Tag med dig alla sakerna, filtarna och stängerna. Här ska vi resa upp vårt tält. (*Ställer en matkorg ifrån sig*.) Hämta bössan från båten. (*Två med gröna kvistar täckta kuddar föreställa mossiga stenar, han kastar sig ned på en av dem*.) Å ja, det här går an, Robinson hade det inte så illa. Kalle, hitåt! Här är bra. —

KALLE (*svärtad i ansiktet, annars som vanligt, kommer med sakerna*). Här är alltsammans utom portören med plättarna, den ligger kvar i båten.

NISSE (*springer upp för att lassa av Kalles börda*). Ja, låt den ligga, det är ju efterrätten, vi ska väl inte börja med att äta. — Kom nu ihåg, att jag är Robinson, och du är Fredag och att du ska kalla mig Mäster, eller Massa tror jag det var, och så ska du bära dig åt som Fredag.

KALLE. Konstigt — hur bar han sig åt då?

NISSE. Nå, har du inte läst Robinson? Då vet du inte mycket. Jag trodde inte, att det fanns en gosse i hela världen, som inte läst Robinson Cruse. Men det är detsamma, det hade väl inte Fredag heller gjort och han kunde spela sin roll ändå. Du är dum nog, och det är huvudsaken. — Och så bör du vara naken, det var Fredag också.

KALLE (*drar av sig tröjan*). Torsdag, fredag, det gör detsamma — nog kan jag vara naken, så länge solen skiner.

NISSE. Nej, håll! Är du tokig? Du är ju inte svart över hela kroppen.

KALLE. Nej, men om så ska vara, kan jag ju strykas svart av Massa. Påsen med lampstötet ligger ännu i båten.

NISSE. Nej, då blir skjortan svart. Den får du hålla på dig. Du kan ha fått den av Robinson.

KALLE. Å du, det är inte sant, för moster Lotta har sytt den och byxorna med.

NISSE. Nu är du dum — inte ha negrerna någon moster.

KALLE. Stackars dom! Ha de inte pappa eller mamma heller. Hur bära de sig då åt?

NISSE. Allt levande har pappa och mauma.

KALLE. Allt levande? (*Tar fast en loppa.*) Den här loppa också? Du lilla svartbyting, var har du

din pappa och mamma? Har du rymt ifrån dem såsom jag gjort?

NISSE. Nu ska vi resa upp vårt tält, innan vi bege oss av att undersöka den här ön (*försöker resa upp tre stänger mot varandra*). Hörde du något? Det prasslade! (*Fäller stängerna*).

KALLE (*tittar sig omkring*). Tror du, Nisse, att här finns vargar?

NISSE (*hotar honom med knytnäven*). Hur understår du dig, att kalla din massa för Nisse? Stöd den där stängen, tills jag får upp de andra! Så där ja. Har du knappålar? Ge hit!

KALLE. Hade Fredag knappålar?

NISSE. Äsch! Tag i där, så att jag kan sticka ihop filtarna, så att vi få skydd för natten.

KALLE (*med ömklig röst*). Ska vi bli här i natt?

NISSE. Ja visst, jag sa' åt mamma, att det var så långt till de växter, som jag ska ha med mig till skolan om måndag, att det var bäst att bli över natten på farbrors landställe, som du kan se därborta på andra sidan sjön.

KALLE (*gråtande*). Ja, men jag sa' ingenting åt min mamma och jag vill hem till natten, jag måste härifrån, här kommer kanske ett skogsrå, när det blir mörkt.

NISSE. Tyst, Fredag, du får inte lipa för ingenting! Jag stannar här, jag, Robinson, jag skall fånga en papegoja, som ska ropa »Robinson, stackars Robinson var är du?» Nu är tältet färdigt och det är ett, som heter duga. Vi ska bara täcka det litet med granris, så att man inte ser det.

KALLE. Jag undrar om här finns björnar och om Duga kan skydda oss. Jag är så rädd för vilddjur.

NISSE (*tar bössan, ser morsk ut*). Du ska inte vara en sådan jämmerlig kruka. Kommer någon av dem bara så skjuter jag. Du är den fegaste pultron jag sett. — Hörde du? Det prasslade! — — — (*Fäller bössan, de springa båda åt höger, men komma förlägna tillbaka.*) Det var bara en liten kurre och den näns man inte skjuta. Se, där hoppar den! (*Tar åter sin bössa.*)

KALLE. Massa törs inte, Massa träffar inte.

NISSE. Jaså, träffar jag inte? (*Siktar och skjuter, springer in mellan granarna och kommer med en ekorre, som han svänger triumferande.*) Träffar jag inte? Hva sa'! (*Ångrar överilningen, smeker ekorren.*) Lilla kurre du! Det var Fredags fel, för han retade mig, då han sa', att jag inte kunde träffa. Den bytingen, som inte kan hålla i en bössa!

KALLE (*förtrytsamt*). Torsdag, fredag, lördags fel — — Det var kanske skogsråets egen kurre, och nu kommer det över oss i natt. Jag törs inte somna, jag är så rädd.

NISSE. Du kan hålla vakt medan jag sover. Men nu måste vi gå och se, om vi inte kan hitta några kokosnötter. Jag skall jaga lama och slakta en sköldpadda, som krupit upp från sjön. Gå du åt det hållet (*pekar åt höger*), så går jag hitåt. Ser du något, som duger att äta, så ropa på mig. (*Går åt vänster.*)

KALLE (*beslutsamt*). Nu går jag och tar båten och ror hem till mamma. Det är ju våran båt, vet jag, och våra syltplättar, som Kerstin gräddade med hallonsylt emellan. Dem äter jag opp på vägen. (*Slickar sig om munnen.*) Hans mamma får skicka efter den tosingen! (*Går åt höger.*) — — — — —
— — — — — (*Kommer igen skrikande:*) Nisse, Nisse!
— Massa, båten är borta, båten är borta! Nisse!
— Hur ska vi komma härifrån?

NISSE (*kommer från vänster*). Vad gastar du för? Vad skriker du?

KALLE. Båten är borta. Jag var där nere vid stora stenen och båten är inte där mera.

NISSE. Nå än sen? Desto bättre, då kunna de inte hitta oss här så snart. Vi kunde ju inte ändå rå med att dra opp den på land och gömma den bland buskarna.

KALLE. Ja, men syltplättarna är också borta.

NISSE. Ja, det var värre. — Men sätt dig ned, ska du få se, vad jag har. (*De sätta sig.*) Se här, du får hälften! Det är kokosnötter.

KALLE (*smakar och spottar*). Det är ju rönnbär.

NISSE. Tyst, Fredag! Det är kokosnötter. — (*Äter, spottar.*) Rävén har rätt.

KALLE. Vilken räv?

NISSE. Han som sa', att de va sura. — Nu ta vi fram korgen med smörgås och fläskpannkaka. (*De plocka fram och dra upp en mjölkflaska.*) Ät, Fredag! Fläskpannkaka kan vara kokosnötter och mjölken är också från kokosnöten eller kanske från våra tama lamadjur. (*De äta ivrigt och dricka mjölk.*)

KALLE (*med munnen full*). Vad ska vi äta i morgon, om ingen hittar oss?

NISSE. Det står skrivet: »Var dag haver sin omsorg.» (*Tänder en stor cigarr och röker bussigt.*) I morgon gå vi på jakt, tills vidare steka vi kurre.

KALLE. Rökte Robinson cigarr?

NISSE. Har du inte läst, att när Columbus kom till Amerika hade vildarna tjocka pinnar i munnen, och de lyste i ena ändan som eldkol. Vad tror du att det var om inte cigarrer? Det var Havanna prima, som den här. (*Tittar på cigarrens märke.*)

KALLE. Nej tack du! Det var chokladcigaretter, det må du veta, sådana, som jag brukar få av moster Lotta, för att jag inte ska gå och röka i smyg. Det skadar moralen, säger hon, och förr eller senare blir man sjuk av det.

NISSE (*röker några bussiga tag, vräker sig, börjar vrida sig.*) Aj, aj! Jag tror, att jag fått ondt i min moral. (*Håller händerna först på magen, sedan för munnen.*)

KALLE. Massa, spring till sjön — sitt inte här! (*Nisse går, Kalle äter.*)

NISSE (*kommer igen*). Nej, aldrig i världen röker jag mera (*spottar*). — Fy då, vad ska det vara gott för? Mitt huvud är så tungt, och jag är så sömnig. Jag går och lägger mig i tältet, och du får hålla vakt.

KALLE. Ja, men om här kommer vilddjur!

NISSE. Mot vilda djur har jag min bössa, men om du ser spår av färska människofötter i sanden, då är det vådligt farligt.

KALLE (*förskräckt*). Tror du här finns vildar på ön?

NISSE. Om det inte finns på den här ön, så kan de komma från de andra öarna, sådana som du.

KALLE. Som jag?

NISSE. Ja, som Fredag. Det är ändå bra förargligt, att du inte läst Robinson. — Se här, tag nu bössan och håll den så här och gå av och an framför ingången, och om du hör, att det prasslar, så ska du ropa »verda!» Svaras det inte: »god vän», så är det vildar, förstår du, och då ska du skjuta, och om jag inte vaknar av skottet, så ska du komma och väcka mig, för jag kan ju inte ge dig vidare order på en gång. Nu går jag in och lägger mig. (*Kryper in i tältet och hörs snart snarka därinne.*)

KALLE (*går av och an, börjar sjunga*).

Dagen är så lång,
vägen är så kort —

Nej hur var det?

»Dagen är så kort,*
vägen är så lång —
spring du vid min sång!
Låt oss skynda bort,
här är ingen ro,
här blott ulvar bo.»

Tänk om de komma! Ulvar — hu så hemskt!
(*Går ett slag.*) Det prasslar — Verda! Det svarar
inte, det är vildar. Verda? Kom inte hit! Goda,
nådiga vildar, kom inte hit! Jag skjuter. (*Skjuter.*)
Verda? (*Det bräker määä.*) Det är ett lamadjur,
det har horn (*går att se närmare.*) Där har det
stupat träffat mitt i pannan. — Jag säger ingenting
åt Nisse, så blir den bälde jägaren stukad, han, som
skulle jaga lama. Annars säger han, att det är
han, Robinson, som skjutit laman och tar hela äran
åt sig. (*Går ett slag, sätter sig.*) Där ligger han
och snarkar. — Vi rodde ut klockan 4 i morgse
och jag är lika trött och sömning, som han. Jag går
och lägger mig bredvid honom. (*Kryper in i tältet.*)

NISSE (*om en stund.*) Kalle, var är du? (*Yrvaken.*)
Vad var det, som kröp? — Nej, se på den gynnarn,
som vågar krypa bredvid mig, alldeles som inte jag
vore hans massa! Kalle, vakna! Du skulle ju
hålla vakt (*kryper ut*). Där ligger han och snarkar.
(*Stampar.*) Kalle! — Så där är det att förlita sig
på slavar och negersjälar. Han må sova, nu går
jag på jakt! (*Tar bössan och går.*)

(*Märta och Gunhild bakom träden.*)

GUNHILD. Mä mäå, min lilla get, Snövit, Snövit!
Var kan hon vara, som inte kommer när jag ropar
henne? Kom, Snövit, kom så får du socker! (*Blå-
ser i visselpipa.*)

MÄRTA. Kanske de tagit hem henne eller flyttat
henne på en annan holme. Men hon har nyss varit

* Lapplandsvisan av Franzén.

här, för här syns avbitna löv på buskarna. Vi ska söka henne åt det här hållet.

GUNHILD. Märta, Märta, kom och se! Här ligger geten och blöder, min egen lilla Snövit ligger här med ett sår mitt i pannan. Ser du inte röda blodet på det fina, vita skinnet!

MÄRTA. Stackars lilla geten! Vem kan ha gjort en sådan illgärning?

GUNHILD. Där sitter en pil i såret. Om jag försiktigt drar ut den och binder min näsduk över — kanske kommer hon sig.

MÄRTA. Nej, hon är död, det kan inte hjälpas, men spara pilen, Gunhild, så kan man kanske på det sättet få reda på nidingen!

(De komma fram.)

GUNHILD. Det hörs att din pappa är länsman. Det där skulle jag aldrig ha tänkt på. Här är beviset — Vänta bara! När vi få tag i den mördaren, som sköt min lilla Snövit, så ska jag ge honom. *(Slår med sitt spö, som hon har i hand.)* Hämdlusten kokar ända upp till öronen på mig. Jag skulle vilja hänga honom i det här röda bandet, som var ämnat att leda geten med dit bort till ladan, där vi skulle repetera vår pjäs. — Nu kan det inte bli någonting av hela saken, då geten, som skulle spela huvudrollen, ligger död där i gräset. Nu har jag köpt bandet förgäves och gjort mig till skogsrå förgäves och du har författat stycket förgäves, och bror Ludde, som skulle spela den förtrollade prinsen, som älvadrottningen kysser, har kommit förgäves från stan. Men hör du, kunde vi inte uppföra stycket ändå och lösa hans förtrollning i alla fall? Vi skulle tävla om att kyssa honom och se vems kyssar, som äro de starkaste, du vit och jag svart, de goda eller de onda. Mamma bleve firad på sin födelsedag ändå på det viset. — Du, som är författarinna, får naturligtvis bestämma, men tycker du inte att det går an?

MÄRTA. Nej, vet du, det går inte med ett herdekväde utan get, det blir intet sammanhang.

GUNHILD. Men hör du! Kunde vi inte ta vår vita pudel i stället och sätta horn på honom? Han är så lydlig och förståndig, att han inte börjar skälla inne på scenen. Inte viftar han på svansen heller, för han har ingen. Och då kunde bror Ludde bräka i stället utanför. Det gör väl ingenting, att han bräker fast han är prins, då ingen vet av det. Tycker du inte som jag? Säg! Du förstår det ju bättre, som tänkt ut hela stycket.

MÄRTA. Jo, det kunde kanske gå. Vi ska försöka öva Moppe att vara get.

GUNHILD. Ja, ser du det! När vi två använda vår medfödda begåvning och slå våra kloka huvu'n ihop, så reder sig allt ändå till sist. Hör du, kunde vi inte repetera nu den scen vi ha på tu man hand? Jag kliver upp här. *(Kliver på en stol, skymd av granar, mellan vilka hon tittar fram. Deklamerar:)*

Skogen är min. Vad gör du där?
Träd och buskar med blommor och bär,
de äro mina.

MÄRTA *(viftar med sina vita slöjor)*.

Bäcken är min, som fuktar och när
allt, som växer och frodas här.
Se om de dina!
Vad vore de, om jag ej beskär
sprittande böljor och dagg och regn?
Källan är min, den står i mitt hägn.

GUNHILD.

Kullen är min med tallarnas krön,
min är hela den gröna ön.

MÄRTA.

Nej, ängen är min därborta på näset,
och min är mattan med mjuka gräset,

min är prinsen i blomstersängen,
som sover sjuåra sömn på ängen.

Förtrollade geten med silverhornen,
förtrollade slottet med gyllne tornen —

GUNHILD (*hoppar ned*). Nej, stopp, Märta! Du ska inte säga geten, för att om Moppe inte kan lära sig rollen så — — —

MÄRTA. Nu blandade du bort mig, och jag kan inte fortsätta. Det var något om natten och vatten och — — katten — tror jag det var.

GUNHILD. Tror du? Har du inte författat det själv?

MÄRTA. Jo, naturligtvis, men din bror Ludde har skrivit verserna, för något skulle han ju också göra.

GUNHILD. Nu ska vi öva dansen. (*Gör stela vridningar och böjningar på stället som skogen för vinden. Märta gör plastiska dansrörelser runt om Gunhild och svänger slöjan.*) Ja, nu kan vi det där, och det blir vackert. — Hör du, vems kunde den där båten vara, som drev alldeles ensam därborta på sjön? Den såg ut att komma härifrån. Antingen har vågorna slitit den lös, eller också har en olycka hänt.

MÄRTA. Något nödrop ha vi inte hört och om vågorna fört bort båten, måste de, som kommit med den, vara kvar på holmen. Tänk om det på något sätt hänger ihop med getmordet! Men jag förstår inte mördarens avsikt. Vilde han stjäla, varför tog han inte då geten med sig, död eller levande, därför kan han nog inte vara långt borta, han sprang visst för att han såg oss.

GUNHILD. Så du kan räkna ut! Men det är ju hemskt att vara i samma trakt, som en mördare, och inte veta bakom vilken buske han gömmer sig.

MÄRTA. Kom ska vi söka upp honom och döma honom! Tycker du, att han bör få lifstids straffarbete?

GUNHILD. Nej, vet du, så där långdragna saker har jag inte tålmod med. Det skall vara prygel på fläcken.

(Slår med sitt spö. De gå sökande åt höger.)

KALLE *(kryper halvt fram ur tältöppningen)*. Jag tyckte jag hörde röster *(gäspar)* eller drömde jag bara? Tänk om det var vildar! Nisse sa' att Robinson var mera rädd för människor än för vilda djur. De måtte vara vådligt farliga. Där komma de igen!

(Flickorna återkomma och få sikte på det svarta ansiktet, skrika i förskräckelse.)

GUNHILD. Ser du, ett svart människohuvud? En kannibal!

MÄRTA. En rövare, en tattare! *(De springa bort.)*

KALLE. Nisse, Nisse! — Massa — Robinson, var är du? Kom! Skogsrået äter opp mig levande! Nisse, Nisse, hör du inte? Hjälp!

NISSE. Vad skriker du för? Vad går åt dig?

KALLE *(i tället)*. Jag såg ett skogsrå och törs inte komma ut.

NISSE. Å prat, du såg din egen skräck, för du är så full av feghet och inbillning. *(Tittar skyggt omkring.)*

KALLE. Nej, det är visst och sant, att hon stod, där du nu står och såg ut som — — som en stod av granris.

NISSE. Nej, du har drömt, och en sådan där kallas för maran. Du åt för mycket fläskpannkaka nyss. Men vet du vad jag har sett? Jag såg en båt från kullen därborta, den ligger på andra sidan holmen i en vik, men kan du förklara hur den kom dit, för det är naturligtvis vår båt. Men vinden ligger inte åt det hållet, så den har inte kunnat drivas dit av vinden.

KALLE. Ja, där ser du det! Holmen är förtrollad. Det är som jag säger, här finns skogsrå

och troll, som flyttat vår båt, för att gäckas med oss — eller kanske rent av för att fördärva oss.

NISSE. Vet du inte att skogsräet, när man kommer närmare, ser ut som en rutten stubbe, och en sådan kan inte föra bort båtar och ankra dem vid en annan hamn.

KALLE. Nej, men hon såg inte alls ut som en rutten stubbe, utan som en vacker flicka i ansiktet. Hon hade en annan med sig också, men jag hann inte se hur hon såg ut, hon försvann som en sky. Det var visst en älvjungfru, ifall det inte var själva drottningen deras. Vi måste skynda oss och ta båten och komma bort från den här farliga ön. Kom fort! Var såg du båten? Jag törs inte stanna här längre. Det kunde hända, att de med sina konster skulle göra oss till förtrollade prinsar och att ingen kunde hitta på lösningen — (*jämmerligt*) och då bli vi prinsar i alla våra dar.

NISSE. Nå, vore det så illa då? Tycker du det?

KALLE. Jo, för om man är prins, kan det lätt hända, att man blir utropad till kung eller kejsare och det vill jag inte bli, för de ha det så jämmerligt tråkigt så. Dem sätter man opp på en sådan där pyramid, di kallar, eller en hög pelare. Och där få de stå i krona och mantel och hålla en spira i ena hand' och ett äpple i den andra, alldeles skilda från alla andra människor och det kallar dom att regera. Jag vill regera mitt i värsta pojkklungan och äta opp mitt äpple själv. Nej jag vill inte bli kung.

NISSE. Hur vet du det där?

KALLE. Prostens Pelle, som varit i Stockholm, sa' att där sitter kungen på en hög häst oppe på en stor, hög sten mitt på ett torg och kan inte stiga ned. Vore det nu ändå en gunghäst, så vore det något roligt, men det är bara en död trähäst, som inte kan röra sig. — Hörde du? (*Springer bak-*

om Nisse.) Det rör sig något bakom buskarna. Det är bestämt de där skogstrollen igen. Kom, kom, så ta vi båten och ro bort.

NISSE. Nej, jag vill se det där skogsrået och din äldrottning — du sa' att hon var vacker. Vi ska ta ner tältet och gömma oss bland buskarna, så komma de kanske fram.

KALLE. Men jag är så rädd så! Skada att vi åt opp fläskpannkakan, annars hade vi haft något att muta dem med.

NISSE. Sch! Skynda nu! *(De ta ned tältet och gömma sig.)*

(Flickorna komma tillbaka. De se sig om.)

MÄRTA. Det var här det svarta ansiktet syntes, men nu är det borta.

GUNHILD. Jag hörde röster, och det var en som sa' att han ville ta vår båt. Det var visst deras båt som flöt på sjön och nu ämna de ta vår båt i stället. Vi måste hålla utkik på dem.

MÄRTA. Du hörde visst galet. Inte kan en så'n där svart människa tala svenska. Det var dumt av oss att springa bort. Nog har jag varit lat i skolan, men så mycket har jag lärt, att jag kunnat säga: wie geht's eller was beliebt Sie?

KALLE *(bakom granarna till Nisse.)* Hör du, de säga att de varit lata i skolan — alltså äro de inga förtrollande prinsessor utan vanliga svenska skolflickor.

NISSE. Ska vi gå fram till dem? Törs du, så törs jag.

KALLE. Ja, i ansiktet se de inte skrämmande ut. *(De komma fram.)*

(Flickorna niga.)

MÄRTA. Wie geht's? Was beliebt Sie?

NISSE. Å, försök inte att liba! Vi ha nog hört att ni kunna tala svenska.

MÄRTA. Jaså, vilka ä' ni, och varifrån kommer ni?

NISSE. Jag är Robinson och det här är Fredag. Han har varit vilde, men jag har tämt honom. Nu är han inte alls farlig, han äter aldrig mera människor och han är inte så svart, som han ser ut. Man kan skura honom vit med kraftskurpulver.

MÄRTA. Det är bra. Nu ä' vi också tvungna att presentera oss. Jag är älvdrottning och författarinna till en pjes, som är ett herdestycke och hon här är skogsrå i pjesen. Men den kan inte nu uppföras, för att geten, som skulle spela hufvudrollen, har blivit skjuten här på ön, och det finns ingen annan get.

GUNHILD. Här är pilen, som satt i såret. Robinson, ge hit din bössa, så får jag se om pilen passar i den. (*Rycker av honom bössan, som han söker försvara.*) Jo, den passar — Robinson är överbevisad! — Håll i honom, Märta! (*Märta fattar båda hans händer och håller honom medan Gunhild pryglar honom. Han söker dra sig undan och de svänga rundt under följande repliker.*) Det ska du ha för att du sköt min Snövit.

NISSE. Jag har inte sett någon Snövit. Släpp mig!

GUNHILD. Jaså, Robinson talar osanning. Det ska du ha för Snövit, och det ska du ha för osanningen! Håll i honom, Märta!

NISSE. Jag har bara skjutit en ekorre och den var inte snövit, jag kan visa den. Jag har aldrig tänkt skjuta Snövit.

MÄRTA. Han har skjutit en ekorre också, en stackars liten kurre, slå honom för det med.

GUNHILD (*springer runt om de två svängande för att nå*). Där har du för Snövit, där har du för kurre och där för att du talat osanning.

NISSE. Söta, nådiga älvdrottning, släpp mig!

Jag har bara skjutit ett litet kurrdjur och det var Fredags fel, för han retade mig och sa' att jag inte kunde träffa, jag som är frivillig skytt och fått en pokal.

MÄRTA. Gunhild, kan vi inte låta nåd gå för rätt och släppa honom, för vi ha ju näpst honom så att han inte glömmer det?

GUNHILD. Ja, det må vara nog då! Men det är bra nedrigt att skylla på Fredag, då han nu själv är överbevisad och ännu hade bössan i hand, då vi kom.

KALLE (*som hållit sig undan, kommer*). Söta skogsrå! Robinson har inte talat osanning. Det var jag, som sköt Snövit, när jag gick vakt här. Men det var han, som befallt, att jag skulle skjuta var och en, som inte visste lösen. Och geten sa' ingenting, när jag frågade »wer da». Först se'n jag skjutit, sa' hon määä och det var ju i alla fall inte rätt lösen. Men nu, när straffet en gång är utdelat, slipper jag väl stryk. (*Lägger händerna bak och gör en ynkelig min.*)

NISSE (*avsesides*). Nej, hör på den fluren! Bara jag kommer på tu man hand med honom, skall jag dela kristligt med mig av vad jag fick.

GUNHILD. Eftersom Fredag själv bekänt och egentligen inte är så skyldig, så må han slippa. Men hör du, Märta! Då gossarna här inte ha någon båt, måste vi väl ta dem med oss. Vi kan låta dem ro oss hem. Och Robinson kan ju alldeles utmärkt passa till bock och öva sig i att bräka på vägen. Det är väl detsamma för dig om en bock eller en get spelar huvudrollen i ditt stycke. Men nu måste vi väl säga er våra riktiga namn. Jag heter Gunhild och är hemma på den där herrgården ni ser där på andra sidan sjön.

MÄRTA. Och jag heter Märta och är på besök i Gunhilds hem.

NISSE. Och jag heter Nisse och är ute efter

växter till skolan, fast jag inte i dag haft tid att tänka på det. Och det här är Kalle, som jag tagit med mig, för att lära honom att vara vilde.

GUNHILD. Då ä' ni de gossar, som moster Lotta telefonerade om, att de skulle komma till oss till natten. Tag nu era saker! Vi måste skynda oss hem och där få vi plättar med hallonsylt emellan.

KALLE. Tänk att Gud hört mina böner! Jag bad att vinden skulle vända sig, så att vi fick igen våra plättar.

GUNHILD. Ja, men nu har vinden inte vänt sig och det är väl, för nu ha vi medvind hem.

NISSE. Och nu säga vi farväl till Robinsons ö.

*De vinka åt granarna och åskådarna, ta sina saker
och gå.*

Slut.

— De Gyllene Böckerna —

Världslitteraturens pärlor i goda bearbetningar för ungdom.

- I. **Odysséen**, dels i utförlig metrisk, dels i samman-
dragen prosaisk öfversättning återgifven af G. Borg-
ström, fl. d:r. Med 12 helsidesplanscher efter *Bonaventura*
Genelli. Inb. 2: 75.
- II. **Don Quixote**. För ungdom bearbetad efter *Flo-*
rians franska upplaga. Med 9 helsidesplanscher efter
Walter Crane. Inb. 2: 25.
- III. **Kalevala**. Ny bearbetning för ungdom af **Elsa Dal-**
ström. Med 10 helsidesplanscher efter **S. A. Keinänen**.
Inb. 2: 25.
- IV. **Plutark**. Ryktbara grekers lefnad i urval. Ny bear-
betning för ungdomen. Med 7 helsidesplanscher efter an-
tika konstverk. Inb. 3 kr.
- V. **Romantiska sagor**. Berättade för ungdomen af
Hugo Gyllander. *Undine* af Fr. de la Motte Fouqué.
Peter Schlemihls underliga historia af A. v. Chamisso.
Lille Zakris kallad Cinober af E. T. A. Hoffmann. *Sagan*
om en Hjortgulden af W. Hauff. Med 8 helsidesplanscher.
Inb. 2: 75.
- VI. **Robinson Crusoe** efter J. H. Campe. Ny
bearbetning. Med 8 helsidesbilder efter *Thomas Stothard's*
kopparstick. Inb. 2: 25.
- VII. **Lajla** eller **Skildringar från Finmarken** af J. A. Friis
Bemynd. öfvers. Med 14 bilder i texten. Inb. 2: 50.
- VIII. **För barnen**. Sagor och berättelser af **Leo N.**
Tolstoy. Med illustrationer i texten. Inb. 2: 75.

No. barnlitt. 3.

ASP

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1434

